

Opgørelse af den skattepligtige formue

C. HELKEIT

3. udgave og forevædet

udgave ved Jan Hartz

Erking Rimboe og

Egil Thøgersen

G. E. C. GAD

Mekanisk, fotografisk eller
anden gengivelse af denne bog
eller dens enkelte sider
er ikke tilladt ifølge lov nr. 158
af 31. maj 1961 om ophavsret

© GADS FORLAG 1976

JAN HINZE
*Sekretariatsleder
Landsskatteretten*

ERLING RIMBORG
*Kontorchef
Gentofte Kommunes
Skattevæsen*

EIGIL THIELSEN
*Retsformand
Landsskatteretten*

ISBN 87 12 31178 2

AALBORG STIFTSBOGTRYKKERI

FORORD

Den nye ajourførte oversigt over her i landet gældende retsregler, administrative forskrifter og praksis vedrørende opgørelsen af den skattepligtige formue, som gives i det efterfølgende, er i sin systematik i det væsentlige bygget op som tidligere udgaver af denne bog, af hvilken den sidste udkom i 1950.

I den lange mellemliggende periode har der selvsagt været mange ændringer i lovstoffet, ligesom der inden for området er afsagt mange domme af de ordinære domstole og kendelser af landsskatteretten. Der foreligger endvidere adskillige nye administrative afgørelser fra skattedepartementet og ligningsdirektoratet (nu statsskattedirektoratet).

Det har derfor været nødvendigt at foretage en næsten fuldstændig omskrivning af bogen – som nævnt under bevarelse af hovedsystematikken – idet dog indledningsafsnittene til enkelte kapitler er nogenlunde uændrede.

Fremstillingen har som tidligere udgaver alene til hensigt at give en oversigt over gældende regler og praksis inden for formueskatteområdet og har ikke til formål at sætte eventuelle problemer under debat.

Vi bringer vor bedste tak til ekspeditionssekretær i statsskattedirektoratet, Vagn Laustsen, for udmærket bistand ved udarbejdelse af afsnittet om aktiekurser.

Redaktionen er sluttet den 20. november 1975.

København, december 1975.

Jan Hinze

Erling Rimborg

Egil ThielSEN

NOGLE ANVENDTE FORKORTELSER

- Statsskl.: lov nr. 149 af 10. april 1922 om indkomst- og formueskat til staten.
- Lignl.: lovbekg. nr. 350 af 6. juni 1975.
- L.o.s.i.: lovbekg. nr. 521 af 2. oktober 1975 om særlig indkomstskat m. v.
- Udskrivnl.: lovbekg. 182 af 20. marts 1974 om udskrivning af indkomst- og formueskat til staten.
- Pbl.: lovbekg. nr. 409 af 14. august 1975 om beskatningen af pensionsordninger m. v.
- Selskabsskl.: lovbekg. nr. 509 af 23. september 1975 om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v.
- Afskrl.: lovbekg. nr. 628 af 30. november 1973 om skattemæssige afskrivninger m. v.
- Invfl.: lovbekg. nr. 627 af 30. november 1973 om investeringsfonds.
- Ksl.: lovbekg. nr. 572 af 18. november 1975 om opkrævning af indkomst- og formueskat m. v. (kildeskat).
- Skd.: Skattedepartementet.
- S.L.: Statens ligningsdirektorat.
- Lsr.: Landsskatteretten.
- Losr.: Landsoverskatterådet.
- ØLD.: Østre landsrets dom.
- VLD.: Vestre landsrets dom.
- HRD.: Højesteretsdom.
- Medd.: Meddelelser fra statens ligningsdirektorat og ligningsrådet.
- KD. medd.: Kildeskattedirektoratets meddelelser.
- U.f.R.: Ugeskrift for Retsvæsen.
- S.O.: Skattepolitisk Oversigt.
- R&R.: Revision og Regnskabsvæsen. (Hvor forfatternavn ikke er anført, henvises almindeligvis til »skattemæssige meddelelser«).
- R.O.C.: Revisorernes Oplysnings Central.
- 1967.84 (eks.): Landsskatterettens meddelelser 1967, nr. 84.
- XXXII. 56 (eks.): Landsoverskatterådets meddelelser, hefte XXXII nr. 56.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Almindelige bemærkninger	9
I. DEN SUBJEKTIVE SKATTEPLIGT	11
A. Almindelige bemærkninger	11
B. Fuld skattepligt for fysiske personer og dødsboer	12
1. Personer i almindelighed	12
2. Ægtefæller	13
3. Børn	16
4. Dødsboer	16
C. Begrænset skattepligt for fysiske personer og dødsboer	18
D. Hel eller delvis fritagelse for formueskattepligt	22
II. FORMUEBESKATNINGENS OBJEKTIVE GRUNDLAG	25
A. Bruttoformuen	25
Almindelige bemærkninger (25); 1. Faste ejendomme med alt tilbehør (31); 2. Skibe (34); 3. Varer, råstoffer og andet løstøre (34); 4. Udestående fordringer (35); 5. Penge og pengerepræsentativer (39); 6. Værdipapirer, kommandit- og andre selskabsandele (39); 7. Reelle privilegier (39); 8. Ret til at oppebære vedvarende rettigheder og fordringer, der har en værdi, som kan ansættes i penge (40); 9. Investeringsfonds- og etableringskonti (41); 10. Opsparing i pensionsøjemed m. v. Bunden opsparing (41).	
B. Nettoformuen	41
III. VÆRDIANSÆTTELSE AF FORMUEN	50
A. Aktiverne	50
1. Faste ejendomme (51); 2. Besætning, inventar, maskiner og andet driftsmateriel (59); 3. Skibe (64); 4. Varer og råstoffer (65); 5. Udestående fordringer (68); 6. Danske penge og pengerepræsentativer (74); 7. Værdipapirer (74); a ⁰ . Aktier (75); I. Kursberegningen (75); II. De nærmere regler om opgørelse af nettooverskud, udbytte og egenkapital (82); III. Kursliste m. v. (93); IV. Ændring af skattekurser (94); b ⁰ . Obligationer og pantebreve (99); c ⁰ . Kommandit- og andre selskabsandele (100); 8. Reelle privilegier samt vedvarende indkomster og ydelser (101).	
B. Passiverne	101

IV. BETINGEDE RETTIGHEDER	107
A. Forsikringsforhold	108
B. Rentenydelseskapitaler	110
Almindelige bemærkninger (110); 1. Skattepligt i tilfælde af descendens og arveberettigelse i forhold til rentenyderen (114); 2. Skattepligt i tilfælde af afkald på kapital med forbeholdt rentenydelse af denne (herunder donationer til fordel for legater) (119); 3. Formueskattepligt, hvor en kapital er båndlagt til fordel for andre, således at renten tillægges kapitalen (129).	
V. TIDSPUNKTET FOR OPGØRELSEN AF DEN SKATTEPLIGTIGE FORMUE	133
VI. BEREGNING AF FORMUESKAT	134
Stikordsregister	136

Begrebet formue anvendes skattemæssigt i to betydninger. Dels tænker man ved formue på den samlede sum af økonomiske værdier, som en person, et selskab eller et andet retssubjekt til et vist tidspunkt er i besiddelse af, *uden* hensyntagen til nogen forpligtelse i penge eller penges værdi, som til samme tid påhviler den pågældende; dette er *bruttoformuen*. Dels er formuebegrebet udtryk for de økonomiske værdier *med* fradrag af gæld og andre forpligtelser, som retssubjektet skal tilsvare; dette er *nettoformuen*.

Ved skat på ejendom – kommunal og amtskommunal grundskyld m. v. – er det i almindelighed bruttoformuen, der er grundlaget for skattens udregning. Ved formuebeskatning i teknisk forstand – den personlige formueskat – må det derimod principielt blive nettoformuen, der er udgangspunktet for skattens beregning; alene gennem udfindelsen af nettoformuen får man et rimeligt udtryk for retssubjektets økonomiske bæreevne, og det må være denne, der kan danne det naturlige grundlag for påligning af en særlig formueskat. Således er forholdet efter dansk ret, og det bliver derfor ved undersøgelsen af dansk rets regler og dansk rets praksis vedrørende den personlige formuebeskatning hovedopgaven at bestemme, hvorledes nettoformuen opgøres, og i hvilket omfang denne nettoformue rammes af beskatning. Denne opgave falder atter naturligt i to hoveddele; på den ene side må retningslinier angives til bestemmelse af, hvilke bruttoaktiver der er genstand for beskatning, på den anden side foreligger spørgsmålet om at fastslå, hvilke fradrag der kan tillades for gæld og andre forpligtelser. Da formålet med nærværende fremstilling imidlertid er at give en almindelig oversigt over, hvorledes formuebeskatningen for tiden gennemføres her i landet, bliver det nødvendigt forlods at gøre rede for de regler, der gælder om den subjektive skattepligt. Ligeledes må andre, mere sekundære problemer såsom spørgsmålet om, hvilket tidspunkt der er afgørende for opgørelsen og ansættelsen af formuen, gøres til genstand for behandling.

Den første almindelige og permanente beskatning af formuen er her i landet indført ved lov nr. 104 af 15. maj 1903 med virkning første gang for skatteåret 1. april 1904–31. marts 1905. I tidligere tid havde man i en række tilfælde haft singulære formueskatter; de var så godt som altid pålagt under ekstraordinære omstændigheder, således navnlig når staten på grund af pengetrang som følge af en krigssituation eller anden nødstilstand

havde brug for særlige ofre fra borgernes side; man kender en forordning fra 1542, hvorved der pålagdes alle borgere en 5 pct. formueafgift, og fra Christian VI's regeringstid kendes en skat med 2 pct. af formuen. I 1789 optrådte en kombineret indkomst- og formueskat, der hvilede på et selvangivelsesprincip, og som indrømmede skattefrihed for små formuebeløb og for visse særlige formueaktiver såsom husgeråd og bohave. Alle disse gamle forordninger havde stærkt tidsbegrænset gyldighed, og en almindelig beskatning af formuen er som nævnt først indført ved den ovenfor nævnte lov af 15. maj 1903, hvis ligningsregler med forholdsvis få og mindre væsentlige ændringer er gentaget i de senere love, lov nr. 144 af 8. juni 1912 og lov nr. 149 af 10. april 1922, hvilken sidste lovs §§ 12–14 stadig danner hovedgrundlag for påligningen. Derimod er beskatningens effektivitet unægtelig undergået en meget følelig forandring; ifølge loven af 15. maj 1903 pålignedes formueskatten uden nogen art af progression med 0,6 promille af de ansatte beløb; efter udskrivningslovens § 10 udgør formueskatten nu 9 promille af den del af formuen, der overstiger 450.000 kr. indtil 2 mill. kr., og 11 promille af den del af formuen, der overstiger 2 mill. kr.

Til statsskatteloven, lov nr. 149 af 10. april 1922, knytter der sig på formuebeskatningens område en række bestemmelser i senere love, således i lov nr. 102 af 31. marts 1933, der indførte nedsættelse af formueskatten for formuer, der afkaster særligt ringe udbytte, jfr. nu udskrivnl. § 11, i de årlige ligningslove, hvor navnlig reglerne om værdiansættelsen af unoterede aktier har interesse i forbindelse med formuebeskatningen, i udskrivningsloven, jfr. foran, og ikke mindst i kildeskatteloven, hvor skattepligtsbestemmelserne for personer og dødsboer nu er samlet.

Et særkende for alle disse bestemmelser er, at de kun pålægger formueskat til staten; der svares efter dansk ret ikke formueskat til kommunerne.

I. Den subjektive skattepligt

A. Almindelige bemærkninger

Formueskattepligten efter dansk ret omfatter fysiske personer og dødsboer. Derimod er de efter selskabsskl. indkomstskattepligtige juridiske personer ikke undergivet formueskattepligt her til landet.

De subjektive betingelser for indkomst- og formueskattepligten er sammenfaldende og omhandles i ksl. afsnit I. Herefter må der sondres mellem den fulde og den begrænsede formueskattepligt.

Den *fulde* skattepligt refererer sig til al sådan nettoformue, som overhovedet er genstand for beskatning, og påhviler alle fysiske personer, der er undergivet fuld skattepligt i medfør af ksl. § 1, nr. 1–5, samt dødsboer, der skiftes her i landet, ksl. § 1, nr. 6.

Den *begrænsede* formueskattepligt refererer sig alene til bestemte formuearter og påhviler personer, der ikke omfattes af bestemmelserne i ksl. § 1, nr. 1–5, samt dødsboer, der behandles i udlandet.

Enhver, der i henhold til skattelovgivningen er formueskattepligtig, skal selvangive sin formue. Reglerne herom findes i § 1 i lovbekg. nr. 496 af 19. september 1975 om skattekontrolloven, og har følgende indhold:

Stk. 1. Enhver, der omfattes af reglerne om formueskattepligt i henhold til lovgivningen om indkomst- og formueskat til staten, skal være pligtig at selvangive sin formue, hvad enten denne er positiv eller negativ, samt til herved at specificere aktiver og passiver efter finansministerens nærmere bestemmelse, dog skal der ikke kunne forlanges specifikation af tilgodehavender eller gæld vedrørende leverede eller modtagne varer eller ydelser, for så vidt behørig specifikation heraf indeholdes i forretningsbøger, på hvilke selvangivelsen er baseret, jfr. § 6.

Stk. 2. Såfremt behørig selvangivelse af formuen, jfr. stk. 1, ikke foreligger, inden den foreløbige ansættelse foretages, ansættes den skattepligtige formue til et skønsmæssigt beløb. Foreligger behørig selvangivelse af formuen heller ikke på det tidspunkt, da den endelige ansættelse foretages, skal formuen ved denne ansættelse ligeledes ansættes skønsmæssigt.